

RAPORT ZESPOŁU DORADCZEGO

I. Nazwa szkoły zawodowej:

**Technikum nr 2 w Zespole Szkół Agropresiębiorczości im. Szkół
Podchorążych Rezerwy w Zambrowie**

II. Nazwa zawodu: Technik rolnik

III. Skład Zespołu Doradczego:

Przewodnicząca Zespołu Doradczego:

1. Prof. AŁ. dr hab. Cecylia Sadowska-Snarska – Członek ZAD

Członkowie:

2. Prof. UwB dr hab. Grażyna Michalczuk - ekspert ds. rynku pracy
3. Dr Anna Szafranek (UwB) - ekspert ds. uczniowskich
4. Prof. PB dr hab. inż. Sławomir Obidziński – ekspert (przedstawiciel
pracodawców)

**POZIOM DOSTOSOWANIA ANALIZOWANEGO ZAWODU DO POTRZEB
RYNKU PRACY I PRACODAWCÓW**

Obszar dostosowania	Stopień dostosowania kształcenia w analizowanym zawodzie do potrzeb rynku pracy i pracodawców ¹		
	Wyróżniający	Pozytywny	Wymagający doskonalenia
1. Analizowany kierunek kształcenia i jego program nauczania uwzględniają współczesne trendy rozwojowe, odpowiadają potrzebom rynku pracy, są zgodne z dokumentami strategicznymi woj. podlaskiego		X	
2. Pracodawcy są włączeni w proces projektowania, realizacji i oceny efektów uczenia się w zawodzie	X		
3. Szkoła prowadzi skuteczną politykę kadrową		X	
4. Szkoła dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu i osiągnięcie przez uczniów zakładanych efektów uczenia się w kontekście nowych trendów rozwojowych, potrzeb rynku pracy i pracodawców	X		
5. Szkoła zapewnia uczniom wsparcie w procesie uczenia się i wchodzenia na rynek pracy		X	

¹ **Wyróżniający** (W), oznaczający poziom, który w sposób szczególny **wyróżnia się** na tle innych szkół, może stanowić wzór/przykład do naśladowania (dobra praktyka); **Pozytywny** (P), oznaczający poziom, który stanowi **potwierdzenie** spełniania kryteriów; **Wymagający doskonalenia** (WD), oznaczający poziom, który zawiera elementy **zalecane** do poprawy. W szkole, w której zostaną zidentyfikowane dobre praktyki, zostanie przyznany **Certyfikat Doskonałości Kształcenia**.

I. Analizowany kierunek kształcenia i jego program nauczania uwzględniają współczesne trendy rozwojowe, odpowiadają potrzebom rynku pracy i są zgodne z dokumentami strategicznymi woj. podlaskiego

- 1.1. Szkoła podejmuje kształcenie w zawodzie dopasowanym do istniejącego i prognozowanego zapotrzebowania w skali regionalnej², w tym z uwzględnieniem zawodów przyszłości, w tym Przemysłu 4.0.
- 1.2. Kształcenie odbywa się w zawodzie zgodnym ze strukturą kluczowych gałęzi gospodarki w skali regionalnej, w tym ze strukturą zawodową inteligentnych specjalizacji w woj. podlaskim³.
- 1.3. Program nauczania w zawodzie tworzony/modyfikowany jest z uwzględnieniem wyników rozpoznania aktualnych i prognozowanych potrzeb rynku pracy, zapewniający uczniom możliwości rozwijania umiejętności związanych z zieloną i cyfrową transformacją.
- 1.4. W programie nauczania uwzględnione są kwestie z zakresu zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu.
- 1.5. Szkoła dokonuje analizy wyników egzaminów zawodowych, szczególnie w części praktycznej⁴, a wyniki wykorzystuje w procesie kształcenia⁵.
- 1.6. Szkoła analizuje dane z monitoringu karier absolwentów⁶, a wyniki wykorzystuje w procesie kształcenia.

Sugerowana liczba znaków 5 400 (ze spacjami)

1. Poziom dostosowania: POZYTYWNY

2. Opis potencjału szkoły

Kierunek dostosowany jest do wymogów przyszłego rynku pracy i potrzeb gospodarki regionu podlaskiego. Uwzględnia tendencje kształtujące się na rynku pracy w kontekście zawodów przyszłości, w tym Przemysłu 4.0. (np. Dolina rolnicza 4,0). Jest zgodny ze strukturą kluczowych gałęzi gospodarki w skali regionalnej określoną w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030,

² Zgodnie z doroczną prognozą Ministra Edukacji Narodowej zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy (<https://www.gov.pl/web/edukacja/prognoza-zapotrzebowania-na-pracownikow-w-zawodach-szkolnictwa-branzowego>).

³ Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 (https://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/strategia_rozwoju_wojewodztwa_podlaskiego_2030/) oraz Planem rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021-2027+ RIS3 2027+ (https://rpo.wrotapodlasia.pl/pl/dowiedz_sie_wiecej_o_programie/zapoznaj_sie_z_prawem_i_dokument/plan-rozwoju-przedsiębiorczosci-w-oparciu-o-inteligentne-specjalizacje-województwa-podlaskiego.html).

⁴ Należy przedstawić dane o wynikach egzaminu zawodowego w oparciu o dane CKE.

⁵ Zgodnie z Art. 122a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) szkoła około 20%-30% puli godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych może przeznaczyć na dostosowanie kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy, m.in. poprzez nabywanie dodatkowych umiejętności, przygotowanie do uzyskania dodatkowych uprawnień lub certyfikowanej kwalifikacji rynkowej.

⁶ Zgodnie m.in. z danymi z monitoringu karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych (<https://www.gov.pl/web/edukacja/monitoring-karier-absolwentow-publicznych-i-niepublicznych-szkol-ponadpodstawowych3>)

w tym ze strukturą zawodową inteligentnych specjalizacji w województwie podlaskim oraz Planem rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego.⁷

Analizowany kierunek kształcenia i jego program nauczania uwzględniają współczesne trendy rozwojowe, odpowiadają potrzebom rynku pracy i są zgodne z dokumentami strategicznymi województwa podlaskiego. Zgodnie z doroczną prognozą Ministra Edukacji Narodowej zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy⁸ publikowaną przez MEN, zawód technik rolnik, dla których jest prognozowane **istotne zapotrzebowanie na pracowników w woj. podlaskim w perspektywie najbliższych lat.**

Na podstawie przeglądu dostępnych badań i literatury przedmiotu w raporcie „Analiza spójności oferty kształcenia szkół zawodowych w województwie podlaskim z wymogami przyszłego rynku pracy z uwzględnieniem trendów w zakresie zawodów przyszłości”⁹ wyodrębniono branże, w których przewiduje się największe zapotrzebowanie na pracowników w skali krajowej w najbliższych latach i zawody, które z dzisiejszej perspektywy można uznać za zawody, które będą miały nadal ważne znaczenie w przyszłości i oczekiwać, że zapotrzebowanie na wskazane zawody będzie w najbliższym czasie wzrastać.

Wśród pięciu wskazanych branż, w których prognozuje się największy wzrost zatrudnienia w Polsce znajduje się „Zielona gospodarka” – ze względu na zmianę dotychczasowego sposobu gospodarowania, zmniejszenie stopnia emisyjności, odzyskiwanie surowców wtórnych i ponowne ich przetwarzanie w procesach produkcyjnych, dążenie do prośrodowiskowych przemian działalności gospodarczej i ochrony środowiska. Ponadto w strategii województwa podlaskiego wyłoniono inteligentne specjalizacje określone jako „Rdzeń specjalizacji”, do których zalicza się sektor rolno-spożywczy i sektory powiązane.

W dobie dynamicznego rozwoju technologicznego i rosnących wyzwań środowiskowych, rolnictwo przechodzi poważną transformację. Tradycyjne metody uprawy ustępują miejsca nowoczesnym technologiom, które pomagają w optymalizacji produkcji i zwiększeniu efektywności. Determinuje to konieczność ciągłego kształcenia kadr wyposażonych nie tylko w wiedzę dotyczącą nowych technologii ale też ekologicznych metod upraw. Również wyposażania w umiejętności dotyczące efektywnego gospodarowania zasobami, optymalizacji produkcji, co jest kluczowe dla rozwoju nowoczesnego rolnictwa. Ma to istotne znaczenie w województwie podlaskim, gdyż z uwagi na czyste środowisko przyrodnicze należy wykorzystywać dobre warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego oraz lokalnego przetwórstwa produktów rolniczych, a także do rozwoju wybranych form turystyki.

Ze statystyk Ministerstwa Edukacji Narodowej wynika, że ten kierunek kształcenia należy do grupy kierunków w województwie podlaskim, w którym co roku liczba absolwentów wynosiła ponad 160 osób. Liczba uczniów kształcących się w zawodzie technik rolnik w latach 2020-2023 utrzymywała się w kolejnych latach na zbliżonym poziomie. W roku 2023 obserwowany jest wzrost liczby uczniów.

⁷ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

(https://strategia.wrotapodlasia.pl/pl/strategia_rozwoju_wojewodztwa_podlaskiego_2030/) oraz Planem rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o inteligentne specjalizacje województwa podlaskiego 2021-2027+ RIS3 2027+ (https://rpo.wrotapodlasia.pl/pl/dowiedz_sie_wiecej_o_programie/zapoznaj_sie_z_prawem_i_dokument/plan-rozwoju-przedsiębiorczosci-w-oparciu-o-inteligentne-specjalizacje-wojewodztwa-podlaskiego.html).

⁸ Obwieszczenie Ministra Edukacji dnia 24 stycznia 2024 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy, Monitor Polski, Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej, poz. 85, Warszawa 30 stycznia 2024 r.

⁹ Analiza spójności oferty kształcenia szkół zawodowych w województwie podlaskim z wymogami przyszłego rynku pracy z uwzględnieniem trendów w zakresie zawodów przyszłości (2024), K. Leszczewska (red.), Akademia Łomżyńska.

Tabela 1.

Liczba absolwentów i uczniów kształconych w zawodzie technik rolnik w latach 2021-2023

Liczba absolwentów			Liczba uczniów
2020-2021	2021-2022	2022-2023	Stan na 30.09.2023 r.
161	173	163	803

Źródło: Analiza spójności oferty kształcenia szkół zawodowych w województwie podlaskim z wymogami przyszłego rynku pracy z uwzględnieniem trendów w zakresie zawodów przyszłości (2024), K. Leszczewska (red.), Akademia Łomżyńska.

Z danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży wynika, że w 2024 roku do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje (ROL.04. i ROL.10.) wyodrębnione w zawodzie technik rolnik przystąpiło w kwalifikacji ROL.04. - 672 osoby a w kwalifikacji ROL.10. - 143 osoby. Dyplom potwierdzający uzyskanie kwalifikacji w 2024 r. uzyskały 641 osób w kwalifikacji ROL.04. i 104 osoby w kwalifikacji ROL.10.¹⁰

Ze statystyk Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku dotyczących bezrobotnych i ofert pracy według zawodów i specjalności za 2024 r. wynika, że liczba bezrobotnych w zawodzie technik rolnik na koniec okresu sprawozdawczego w województwie podlaskim wynosiła ponad 200 osób.¹¹

Tabela 2.

Bezrobotni oraz wolne miejsca pracy za 2024 rok w zawodzie technik rolnik w województwie podlaskim

Wyszczególnienie	Zarejestrowani bezrobotni		Bezrobotni absolwenci (do 12 miesięcy od ukończenia nauki)		Liczba ofert pracy w ciągu roku
	w ciągu roku	według stanu na koniec roku	w ciągu roku	na koniec roku	
Województwo podlaskie	222	203	32	15	0
Zambrów	13	7	3	0	0

Źródło: Opracowanie na podstawie Bezrobotni i oferty pracy według zawodów i specjalności za 2024 r., <https://wupbialystok.praca.gov.pl/statystyki-dotyczace-bezrobotnych-i-ofert-pracy> dostęp z dnia 27.01.2025 r.

Na koniec 2024 roku w województwie podlaskim były zarejestrowane 203 osoby bezrobotne, w tym 32 osób, to bezrobotni absolwenci do 12 miesięcy od ukończenia nauki. Biorąc pod uwagę liczbę zarejestrowanych absolwentów w tej ostatniej grupie można zauważyć, że technicy rolnicy znajdują

¹⁰ Informacja o wynikach egzaminu zawodowego - 2024 r.; dostęp on-line: https://www.oke.lomza.pl/images/pliki/zaw_formula_2019/2024/sprawozdanie_zawodowe_f2019_2024_podlaskie.pdf dostęp z dnia 12.01.2025

¹¹ <https://wupbialystok.praca.gov.pl/statystyki-dotyczace-bezrobotnych-i-ofert-pracy> dostęp z dnia 12.01.2025

pracę. Natomiast w Zambrowie były zarejestrowane w ciągu roku 13 osoby, z czego połowa znalazła pracę. Nie było żadnego bezrobotnego (do 12 miesięcy od ukończenia nauki) na koniec roku. Oznacza to, że absolwenci znajdują stopniowo zatrudnienie na lokalnym rynku pracy.

Wyniki IX edycji badania Barometr zawodów dla województwa podlaskiego obrazujące, jak będzie się kształtowała relacja między popytem na pracowników i popytem na pracowników w poszczególnych zawodach w 2024 r. na regionalnym rynku pracy uwiadamiają, że w grupie pracowników sklasyfikowanych jako rolnicy i hodowcy (w grupie tej znajduje się zawód technik rolnik) w zdecydowanej większości powiatów województwa podlaskiego występuje równowaga¹². Natomiast w powiecie augustowskim, grajewskim, kolneńskim, monieckim oraz wysokomazowieckim występuje na rynku pracy nadwyżka osób.

Opracowany program nauczania na kierunku technik rolnik opiera się na podstawie programowej kształcenia zawodowego - 2019¹³. Opracowane programy nauczania poszczególnych przedmiotów zawierają własne modyfikacje autorskie, często wychodzące poza zakres treści kształcenia, który jest ustalony w podstawie programowej. Programy nauczania poszczególnych przedmiotów są modyfikowane z uwzględnieniem wyników rozpoznania aktualnych i prognozowanych potrzeb rynku pracy, zapewniając przy tym możliwość rozwijania umiejętności związanych z zieloną i cyfrową transformacją. Umiejętności związane z zieloną gospodarką dotyczą racjonalnego nawożenia roślin, promowania działań na rzecz poprawy stanu gleby, modernizacji i inwestycji w nowe technologie w produkcji rolniczej, zmiany metod upraw i hodowli w kierunku praktyk zrównoważonych. Zagadnienia te są podejmowane na różnych przedmiotach np. *produkcja roślinna, produkcja zwierzęca, organizacja produkcji rolniczej, ekonomika w rolnictwie*. W przypadku zawodu technik robót wykończeniowych w budownictwie ważne jest posiadanie umiejętności cyfrowych. Uczniowie wyposażani są w te umiejętności w ramach przedmiotów, m.in.: *informatyka, agrotechnika w rolnictwie*.

W ramach opracowanych programów nauczania na kierunku technik rolnik nie są wprowadzone odrębne przedmioty uwzględniające kwestie z zakresu zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu. Zagadnienia te ze względu na ich aktualność są poruszane na różnych przedmiotach m.in. *geografia, biologia, chemia*. Ponadto treści te wchodziły w zakres podstawy programowej takich przedmiotów *biznes i zarządzanie*. Również w ramach innych przedmiotów, które realizują efekt kształcenia *Bezpieczeństwo i higiena pracy* tj. *rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią*.

Uczniowie w umiejętności w obszarze zielonej transformacji, w tym zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu oraz umiejętności cyfrowych wyposażani są też w ramach podejmowanych przez szkołę inicjatyw. Przykładem są:

1. Sprzątanie świata pod hasłem: Sprzątanie Świata łączy ludzi (wrzesień 2023 rok);
2. Wojewódzki Konkurs z zakresu uprawy roślin bobowatych (październik 2023 rok);
3. Eliminacje szkolne XLVII edycji OWIUR w bloku - produkcja roślinna (listopad 2023 rok);
4. Udział w konferencji pn. „Mała retencja na obszarach wiejskich” w Międzynarodowej Akademii Nauk Stosowanych w Łomży (listopad 2023 rok);
5. Dzień Bezpiecznego Internetu – poruszenie zagadnień na lekcjach informatyki i wykonanie przez uczniów prac z zasadami netykiety (luty 2024);
6. Szkolny etap Olimpiady Wiedzy Ekologicznej (luty 2024 rok);
7. Międzyklasowy Turniej z okazji Dnia Ziemi - wystawa prac: plakaty proekologiczne (kwiecień 2024 rok).

¹² Barometr Zawodów 2024, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, M. Wasilewska (red.).

¹³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 991)

Bardzo ważną kwestią z punktu widzenia jakości kształcenia jest analiza wyników egzaminów w zawodzie technik rolnik. Szczególnie dotyczy to części praktycznej, gdyż pokazuje w jakim zakresie szkoła przygotowuje do wykonywania zawodu. Do 2019 roku możliwa była tylko analiza ilościowa, ze względu na brak szczegółowych danych z OKE. Od 2019 roku możliwa jest również analiza jakościowa praktycznej części egzaminu. Efekty analizy są podstawą do formułowania wniosków do dalszej pracy. Działaniami, które wdrożono na podstawie ww. analiz były np.: modyfikacja wymiaru godzin przeznaczonych na realizację wybranych treści dla danego działu w ramach nauczanego przedmiotu, modyfikacja bazy dydaktycznej.

W zawodzie technik rolnik po zdaniu egzaminu uczeń zdobywa kwalifikacje:

ROL.04. Prowadzenie produkcji rolniczej.

ROL.10. Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej

Tabela 3.

Wyniki egzaminu w zawodzie technik rolnik w kwalifikacji ROL.04. i ROL.10. w w 2023 i 2024 roku

Symbol	Zdało egzamin	Liczba świadectw	Zdawalność w województwie podlaskim
2023 rok			
ROL.04.	10	100%	92,1%
ROL.10.	16	94,5%	66,4%
2024 rok			
ROL.04.	16	100%	95,2%
ROL.10.	12	100%	85,5%

Źródło: Źródło: Informacja o wynikach egzaminu zawodowego - 2023 r.; dostęp on-line: https://www.oke.lomza.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1916; Informacja o wynikach egzaminu zawodowego - 2024 r.; dostęp online: https://www.oke.lomza.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1991.

W roku 2023 egzamin w zawodzie technik rolnik w kwalifikacji ROL.04. zdało 100% uczniów. Jest to wskaźnik zdawalności wyższy niż w województwie podlaskim o prawie 8 punktów procentowych. Wysokim poziomem charakteryzowała się zdawalność w kwalifikacji ROL.10. i wyniosła 94,5%. Jest to wysoki wskaźnik zdawalności biorąc pod uwagę wskaźnik dla całego województwa, który wyniósł zaledwie 66,4%. Wyniki egzaminów analizowane są przez nauczycieli zawodów, w celu poprawy zdawalności. Ponadto organizowane są w miarę potrzeby dodatkowe zajęcia przygotowujące do egzaminu teoretycznego. Znalazło to swoje przełożenie na wyniki zdawalności w 2024 roku. Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik rolnik w obu kwalifikacjach zdało 100% uczniów. Jest to maksymalna zdawalność, która świadczy o bardzo dobrym przygotowaniu uczniów zarówno pod względem teoretycznym, jak i praktycznym. Jest to bardzo ważne, gdyż wyniki egzaminu prezentowane są na dyplomie i są istotną informacją dla pracodawców o przydatności absolwenta do wykonywania wyuczonego zawodu.

Monitorowanie losów absolwentów kierunku technik rolnik jest bardzo ważne z perspektywy oceny efektywności procesu kształcenia, jak i uzyskania informacji na temat sposobu funkcjonowania absolwentów na kolejnych etapach edukacji oraz w środowisku lokalnym i na rynku pracy. Analiza losów absolwentów kończących kierunek jest robiona systematycznie. Realizowane jest to w różny sposób m.in. poprzez kontakt z pracodawcami zatrudniającymi absolwentów, jak też z samymi absolwentami. Jeżeli chodzi o absolwentów kontakt odbywa się za pośrednictwem nauczycieli oraz mediów społecznościowych. Ponadto zbieraniem informacji na temat absolwentów zajmuje się pedagog szkolny, która też dokonuje w tym obszarze analiz. Szkoła monitoruje absolwentów nie tylko

w aspekcie podejmowania pracy, ale też kontynuowania nauki na uczelniach wyższych. Źródłem analizy są też publikowane dane z monitoringu karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Zawierają one, co prawda informacje dotyczące całej polski, ale ich analiza pozwala na ocenę trendów zachodzących w kształceniu na kierunku technik rolnik. Ponadto źródłem informacji są dane z PUP w Zambrowie.

3. Identyfikacja potrzeb i rekomendacje

- 1) Ze względu na to, że technik rolnik należy do zawodów wyjątkowo popularnych, z dużą skalą kształcenia, kontynuowanie kształcenia w tym zawodzie musi odbywać się w ścisłej współpracy z pracodawcami.
- 2) Wzmocnienie monitoringu i analizy losów absolwentów kierunku technik ekonomista, ze względu na skalę bezrobocia w tym zawodzie. Szkoła winna też analizować dane z monitoringu karier absolwentów, przeprowadzanego przez MEN, zawartych na stronie: <https://www.gov.pl/web/edukacja/monitoring-karier-absolwentow-publicznych-i-niepublicznych-szkol-ponadpodstawowych>³.
- 3) Ciągłe doskonalenie treści programowych, jak też wdrażania różnych form popularyzacji nowych trendów w gospodarce, w tym idei zrównoważonego rozwoju, czy zmian klimatu.

II. Pracodawcy są włączeni w proces projektowania, realizacji i oceny efektów uczenia się w zawodzie

- 2.1. Pracodawcy biorą udział w tworzeniu/modyfikacji programu nauczania w zawodzie.
- 2.2. Pracodawcy biorą udział w tworzeniu/ modernizacji bazy i wyposażenia dydaktycznego.
- 2.3. Pracodawcy są zaangażowani w realizację procesu dydaktycznego, w tym praktycznej nauki zawodu (organizacja staży, praktyk zawodowych).
- 2.4. Pracodawcy biorą udział w doskonaleniu zawodowym nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu.
- 2.5. Pracodawcy sprawują patronat nad wybranymi klasami w ocenianym zawodzie.
- 2.6. Szkoła realizuje kształcenie dualne w zawodzie (realizacja części zajęć w rzeczywistych warunkach pracy).
- 2.7. Pracodawcy są włączeni w system diagnozowania wiedzy i umiejętności nabytych przez uczniów i praktykantów.
- 2.8. Inne formy współpracy z pracodawcami np. uczestnictwo pracodawców w promocji i rekrutacji kandydatów do kształcenia w ocenianym zawodzie; realizacja wspólnie z pracodawcami projektów edukacyjnych, w tym prezentacji, warsztatów praktycznych; udział pracodawców w radzie doradczej w analizowanym zawodzie.

Sugerowana liczba znaków 5 400 (ze spacjami)

1. Poziom dostosowania: WYRÓŻNIAJĄCY

2. Opis potencjału szkoły

Zespół Szkół Agropresiębiorczości w Zambrowie aktywnie współpracuje z pracodawcami specjalizującymi się w produkcji rolniczej i obszarach inżynierii rolniczej, którymi w przeważającej części są gospodarstwa rolne z okolic Zambrowa. Do gospodarstw tych należą m.in.: Gospodarstwo rolne Damian Kowalewski, Gospodarstwo rolne Piotr Ołdakowski, Gospodarstwo rolne Leszek Gosk. W gospodarstwach tych szkoła realizuje część swoich zajęć praktycznych z kilku przedmiotów. Do

grona partnerów szkoły należą również firmy takie jak: ADROL (zajmująca się sprzedażą i serwisem maszyn rolniczych oraz wynajmem maszyn rolniczych i usług), czy też INTERTECH Sp. z o.o. (oferujący sprzedaż maszyn rolniczych i usług przede wszystkim dla rolnictwa). Do grona partnerów szkoły należą również instytucje np. Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Krzyżewie, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie, czy też Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. W/w partnerzy i rolnicy wspierają ZSA Zambrów w proces edukacji w zawodzie **technik rolnik** i przyczyniają się do podnoszenia jakości kształcenia w tym obszarze.

W szkole nie powstały jednak klasy patronackie, kształcące przyszłych techników rolników. Jednakże fakt realizacji części zajęć praktycznych z przedmiotów: „Praktyki zawodowe”, „Produkcja zwierzęca”, „Produkcja roślinna” oraz „Technika w rolnictwie”, „Pracownia produkcji rolniczej” na terenie wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych, stanowi przykład efektywnego połączenia edukacji teoretycznej z praktycznym przygotowaniem do zawodu.

ZSA Zambrów nieoficjalnie współpracuje z Międzynarodową Akademią Nauk Stosowanych w Łomży (uczelnia organizuje pokazy promocyjne w szkole, organizowane są wyjazdy uczniów do MANS na Dni otwarte uczelni), jednak szkoła nie ma podpisanej oficjalnej współpracy z żadną uczelnią wyższą w regionie.

Szkoła za sprawą nauczycieli zawodu tworzy własne, autorskie programy kształcenia z przedmiotów zawodowych, korzystając z programów nauczania opracowanych przez ORE. Zamieszczone w ORE programy kształcenia, są przez nauczycieli zawodu modyfikowane i dostosowywane do realizacji w ramach przedmiotów specjalistycznych przygotowujących do zawodu **technik rolnik**. W opracowanych modyfikacjach programów są uwzględnione pewne sugestie i odpowiedzi rolników, wpływające w trakcie dyskusji podczas zajęć w ich gospodarstwach rolnych, a obejmujące zarówno treści nauczania, jak i warunki ich realizacji. Dodatkowo, w trakcie modernizacji wykorzystywane są obserwacje własne nauczycieli zawodu, którzy posiadają własne gospodarstwa rolne i podchodzą do tego od strony praktycznej, co pozwala na systematyczne doskonalenie programów nauczania. Podejście do modyfikacji planów ze spojrzeniem na te modyfikacje od strony rolnika i jego potrzeb (sami nauczyciele są przecież rolnikami) umożliwia dostosowywanie treści i metod nauczania do zmieniających się wymagań i potrzeb gospodarstw będących w przyszłości miejscami pracy uczniów zawodu **technik rolnik**.

Opracowane programy nauczania są w związku z tym dostosowane do możliwości szkoły i możliwości rolników, u których realizowanych jest część zajęć praktycznych, przy jednoczesnym zachowaniu zgodności z obowiązującą podstawą programową kształcenia przedmiotów zawodowych w zawodzie **technik rolnik**.

W okolicy Zambrowa brak jest dużych przedsiębiorstw o charakterze rolniczym. Pracodawcami uczniów kończących nauczanie w zawodzie **technik rolnik** są rolnicy, najczęściej ich rodzice, którzy nie są mocno zaangażowani w realizację procesu dydaktycznego.

Rolnicy byliby bardziej zaangażowani w realizację procesu dydaktycznego, gdyby były możliwe dla nich gratyfikacje finansowe. Przykładem tego było duże zainteresowanie rolników organizacją płatnych (również dla rolników, u których staże się odbywały) staży uczniów w ich gospodarstwach w ramach zrealizowanego projektu „MŁODZI – KOMPETENTNI ZAWODOWO”, który był realizowany w ramach Osi priorytetowej III. Kompetencje i kwalifikacje, Działanie 3.3 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki, Poddziałanie 3.3.1 Kształcenie zawodowe młodzieży na rzecz konkurencyjności podlaskiej gospodarki współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Funduszy Europejskich Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014 – 2020.

Pracodawcy w niewielkim stopniu włączają się w tworzenie i modernizację bazy dydaktycznej szkoły. Włączają się czasami w zakupy materiałów i surowców potrzebnych do zajęć. Należy jednak stwierdzić, że rolnicy biorą udział w doskonaleniu zawodowym nauczycieli zawodu tj. udostępniają swoje gospodarstwa i ich wyposażenie (specjalistyczne, duże i drogie maszyny rolnicze, np. kombajny zbożowe, na które nie stać szkoły, poza tym byłoby mało racjonalne eksploatowanie takiej maszyny w warunkach szkolnych).

Szkoła nie posiada własnej hali na duże maszyny jak również nie posiada własnej ziemi i własnych upraw. Hala na duże maszyny jest wynajmowana przez szkołę u jednego z nauczycieli zawodu, i tam też (w gospodarstwie nauczyciela) prowadzonych jest część zajęć praktycznych z wykorzystaniem dużych maszyn. Realizacja części zajęć praktycznych z przedmiotów zawodowych i realizacja praktyk zawodowych uczniów w gospodarstwach rolnych, z którymi współpracuje szkoła, to idealna forma realizacji tego rodzaju zajęć, gdyż umożliwia uczniom zdobywanie praktycznych umiejętności w warunkach rzeczywistych i doskonale przygotowuje ich do pracy z nowoczesnymi technologiami uprawy i hodowli oraz nowoczesnymi maszynami stosowanymi w rolnictwie.

Rolnicy, u których odbywają się praktyki zawodowe oceniają zaangażowanie i umiejętności uczniów i praktykantów poprzez wypełniane karty praktyk, co pozwala na obiektywną weryfikację poziomu ich przygotowania zawodowego i jednocześnie niesie informację zwrotną dla nauczycieli zawodu na temat efektywności realizowanego programu nauczania. Takie podejście umożliwia nieustanne doskonalenie procesu kształcenia. Z informacji nauczycieli zawodu wynika, że zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe to zajęcia, w trakcie których uczniowie wykazują autentycznie duże zainteresowanie i aktywność, ze względu na to, że są to zajęcia, którymi się interesują. Wynika to z faktu, iż często są spadkobiercami gospodarstw swoich rodziców i nabyte umiejętności praktyczne i wiedzę będą często wdrażać w przyszłości w tychże gospodarstwach.

W/w gospodarstwa rolne są również bazą i miejscem do prowadzenia egzaminów zawodowych prowadzonych m.in. przez nauczycieli ze szkoły i nauczycieli z innych szkół przybywających na takie egzaminy zawodowe.

Dodatkowo nauczyciele przedmiotów zawodowych uczestniczą w szkoleniach i programach rozwojowych organizowanych przez partnerów szkoły, takich jak np. ODR Szepietowo, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Państwowa Inspekcja Pracy. Szkolenia takie pozwalają na podnoszenie kwalifikacji zawodowych i zdobywanie nowej, aktualnej wiedzy o najnowszych technologiach oraz trendach w rolnictwie, co przekłada się na wyższą jakość kształcenia.

ZSA w Zambrowie, w zawodzie **technik rolnik** nie prowadzi kształcenia dualnego, jednakże z racji odbywania praktyk zawodowych uczniów oraz część zajęć praktycznych u rolników, można stwierdzić, iż jest to w konsekwencji po części rodzajem kształcenia dualnego.

Zespół Szkół Agropresiębiorczości w Zambrowie realizuje także różnorodne inicjatywy edukacyjne, które wykraczają poza standardowe formy współpracy. Wspólnie z przedstawicielami branży rolniczej i instytucjami odpowiedzialnymi za rozwój rolnictwa organizowane są różne działania i aktywności o charakterze edukacyjnym, takie jak wycieczki (wycieczka do ODR Szepietowo, wycieczki do Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Krzyżewie, wycieczki do firm produkcyjnych z terenu województwa: Samasz Zabłudów, MetalFach Sokółka, InterTech Zambrów i in.

Poza tym ZSA Zambrów uczestniczy w wielu innych wydarzeniach o charakterze edukacyjnym np. udział w warsztatach strategicznych w ramach projektu „Podlaskie Forum Kompetentnej Młodzieży - rozwój samorządów szkół zawodowych: BEZPIECZNA PRZYSZŁOŚĆ”, podczas których uczniowie nabyli nowe kompetencje oraz otrzymali certyfikaty. Innym wydarzeniem był udział szkoły w obchodach Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka, podczas których nauczyciele i uczniowie szkoły wzięli udział w aktywnościach mających na celu zwiększenie świadomości i promowanie wartości takich

jak równość, wolność i sprawiedliwość. Nauczyciel zawodu **technik rolnik** Stanisław Kowalewski brał udział w spotkaniu w ramach programu edukacyjnego PIP „Kultura bezpieczeństwa”, z inspektorem pracy, którego celem jest między innymi podniesienie poziomu wiedzy młodzieży na temat prawnej ochrony pracy oraz bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Szkoła bierze udział w lekcjach prowadzonych cyklicznie przez Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - oddział w Zambrowie, w ramach ogólnopolskiego projektu „Lekcje z ZUS”, a objętego honorowym patronatem przez Ministra Edukacji oraz Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. W szkole odbyły się również Regionalne obchody Światowego Dnia Metrologii oraz Finał Konkursu Wiedzy o Metrologii, w którym wzięły udział dwuosobowe zespoły ze szkoły. Uczestnicy wzięli również udział w ciekawych wykładach na tematy związane z metrologią w realizacji celów zrównoważonego rozwoju.

Szkoła (w tym uczniowie zawodu **technik rolnik**) uczestniczyła również w „Olimpiadzie wiedzy o ubezpieczeniach społecznych edycja 2024/2025”, w konkursie „Bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym” (udział brało 10 uczniów z klasy V Technikum Rolniczego, a pierwsze miejsce zajął Piotr Zaniewski, który został zakwalifikowany do kolejnego etapu konkursu). Szkoła brała również udział w Wojewódzkim konkursie „Wiedzy z zakresu uprawy roślin bobowatych”, którego celem jest rozwijanie zainteresowań uczniów rolnictwem oraz propagowanie wiedzy teoretycznej i praktycznej. W konkursie brali udział uczniowie szkół średnich o profilu rolniczym z terenu województwa podlaskiego. ZSA reprezentowało trzech uczniów z klasy V TR: Piotr Zaniewski, Paweł Łuniewski oraz Tomasz Sierzputowski, a opiekunem był nauczyciel zawodu technik rolnik Stanisław Kowalewski. Trzecie miejsce w konkursie zajął Piotr Zaniewski.

W szkole odbywają się cyklicznie spotkania z firmami i instytucjami (ZUS, ARiMR, Krajowa Administracja Skarbowa, Policja, MANS w Łomży,) i wiele innych inicjatyw i aktywności (informacja o tych wydarzeniach jest dostępna na stronie szkoły:

<https://zsa.powiatzambrowski.com/aktualnosci.html>, podczas których pracodawcy prezentują swoje firmy i instytucje, oferują uczniom materiały promocyjne i angażują ich w interaktywne zajęcia praktyczne.

Przedstawione powyżej inicjatywy i podejście szkoły, nawiązywana współpraca z w/w instytucjami, firmami oraz okolicznymi rolnikami świadczą o wysokiej aktywności szkoły jako instytucji, i pozwalają uczniom (w tym uczniom z zawodu technik rolnik) na unikalne możliwości rozwoju, podnoszenia ich wiedzy, podnoszenia kompetencji praktycznych jak również społecznych.

3. Identyfikacja potrzeb i rekomendacje

Rekomenduje się dalsze zacieśnianie współpracy z rolnikami (przyszłymi pracodawcami uczniów) i firmami działającymi na potrzeby szeroko rozumianego rolnictwa i branży rolniczej.

Szkoła powinna monitorować możliwości pozyskania środków finansowych na realizację projektów wspólnie z rolnikami, co wpłynęłoby na pobudzenie ich aktywności w realizowany proces nauczania prowadzonego przez szkołę kierunku technik rolnik.

Korzystnym byłoby również nawiązanie oficjalnej współpracy z wybraną uczelnią wyższą z regionu. Pozwoliłoby to na poszerzenie horyzontów młodzieży szkolnej, umożliwiłoby wyjazdy na uczelnię – na interesujące uczniów wydziały, zwiedzenie bazy naukowo-dydaktycznej uczelni. Taka współpraca mogłaby zaowocować przyszłymi wspólnymi inicjatywami edukacyjnymi szkoły i uczelni.

III. Szkoła prowadzi skuteczną politykę kadrową

- 3.1. Szkoła zapewnia kadre posiadającą odpowiednie kwalifikacje i kompetencje adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów uczenia się, które są dostosowane do potrzeb rynku pracy i pracodawców na ocenianym kierunku.
- 3.2. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym są prowadzone na analizowanym kierunku kształcenia przez osoby, z których większość posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza szkołą, w tym przede wszystkim na stanowiskach pracy, odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć.
- 3.3. Nauczyciele są przygotowani i wykorzystują nowoczesne metody i techniki w dydaktyce, w tym kształcenie on-line.
- 3.4. Nauczyciele w dydaktyce wykorzystują zasoby dostępne na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej lub rozwiązania wypracowane w ramach PO WER np. w ramach projektu „INNOWACYJNA EDUKACJA – NOWE MOŻLIWOŚCI ROZWOJOWE”.
- 3.5. Prowadzona polityka kadrowa sprzyja międzynarodowej mobilności kadry dydaktycznej.
- 3.6. Szkoła opracowała i wdrożyła system dotyczący rozpoznania indywidualnych potrzeb w zakresie kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego, wynikające z planu rozwoju Szkoły, i udziela wszechstronnego wsparcia w realizacji doskonalenia zawodowego, w tym szkolenia w zakresie wsparcia psychicznego uczniów.
- 3.7. Kadra kierownicza Szkoły podnosi kompetencje w zakresie wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia w szkolnictwie zawodowym.

Sugerowana liczba znaków 5 400 (ze spacjami)

1. Poziom dostosowania: POZYTWNY

2. Opis potencjału szkoły

Posiadana przez Zespół Szkół Agropresiębiorczości w Zambrowie kadra kształcąca w zawodzie **technik rolnik** gwarantuje pełną realizację programu nauczania i osiągnięcie przez uczniów efektów kształcenia z podstawy programowej kształcenia w tym zawodzie. Z uzyskanych w trakcie wizyty w szkole informacji wynika, że kadre do nauczania zawodu **technik rolnik** stanowią trzy osoby. Osoby stanowiące kadre to osoby będące w pełni praktykami w kształconym przez nich zawodzie. Wszystkie osoby stanowiące kadre mają kwalifikacje do prowadzenia zajęć praktycznych i teoretycznych z przedmiotów zawodowych. Wszystkie osoby stanowiące kadre do nauczania przedmiotów zawodowych to osoby, które ukończyły studia na kierunku Rolnictwo. Osoby stanowiące kadre są praktykami i posiadają doświadczenie zawodowe wyniesione z praktyki tj. oprócz pracy w szkole posiadają własne gospodarstwa rolne. Jedna z osób stanowiących kadre do nauczania przedmiotów zawodowych pracuje dodatkowo również w Zespole Szkół Rolniczych im. Stefanii Karpowicz w Krzyżewie.

Zajęcia praktyczne z przedmiotów zawodowych są prowadzone w gospodarstwach rolnych przez osoby posiadające olbrzymie doświadczenie praktyczne, przy udziale nauczycieli do nauczania zawodu technik rolnik, w związku z tym należy stwierdzić, że zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym są prowadzone przez osoby posiadające doświadczenie zawodowe. Wszyscy nauczyciele przedmiotów zawodowych mają również kwalifikacje do prowadzenia egzaminów zawodowych w swojej szkole jak również w innych szkołach o podobnym profilu nauczania.

Wszyscy nauczyciele w obrębie kształcenia zawodu **technik rolnik** posiadają odpowiednie kwalifikacje i kompetencje adekwatne do realizacji efektów kształcenia zawartych w odpowiednich podstawach programowych w oparciu o opracowane programy nauczania.

Wszyscy nauczyciel przedmiotów zawodowych podnoszą swoją wiedzę i kompetencję praktyczne dzięki możliwościom jakie daje szkoła tj. dzięki dodatkowym kursom, szkoleniom, warsztatom, udział w których finansuje szkoła. Brali oni udział w wielu kursach np. „Nowości w agrotechnice”, „Programy nawozowe”, które mają potwierdzone stosownymi certyfikatami. Co trzy lata każdy nauczyciel zawodu odbywa co najmniej 40 godzin stażu. Nauczyciele zawodu z ZSA w Zambrowie odbywali staże w Gospodarstwie rolnym Gosk Leszek oraz staż w Gospodarstwie rolnym Damian Kowalewski.

Nauczyciele przedmiotów zawodowych **technik rolnik** w szkole są przygotowani do stosowania nowoczesnych metod i technik dydaktycznych, zarówno w nauczaniu stacjonarnym, jak i zdalnym. Prowadzili zajęcia z wykorzystaniem platformy MS Teams, jednakże w chwili obecnej szkoła nie prowadzi żadnych zajęć zdalnych i w/w platformy są wykorzystywane w niewielkim stopniu, pomimo że nauczyciele posiadają kompetencje umożliwiające skuteczne prowadzenie zajęć w trybie online.

Szkoła dysponuje nowoczesnym zapleczem technologicznym, komputerami w pracowniach, w tym urządzeniami multimedialnymi, które nauczyciele wykorzystują podczas zajęć. W pracy dydaktycznej kadra nauczycielska korzysta z tych nowoczesnych technologii i specjalistycznego oprogramowania np. „Agrosystem” lub z programu nawozowego „Agrochem” np. w ramach nauczania z przedmiotów: „Produkcja roślinna”, „Technika w rolnictwie”, czy też „Pracownia produkcji rolniczej”.

Z informacji nauczycieli przedmiotów zawodowych wynika, że w niewielkim stopniu wykorzystywane są materiały zamieszczane na m.in Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej, rozwiązania wypracowane w ramach PO WER np. w ramach projektu „INNOWACYJNA EDUKACJA – NOWE MOŻLIWOŚCI ROZWOJOWE” oraz zasobów opracowanych w ramach innych projektów edukacyjnych.

Prowadzona w szkole polityka kadrowa na kierunku kształcenia **technik rolnik** zapewnia gwarantuje kadre o odpowiednich kwalifikacjach, w większości w średnim przedziale wiekowym. Z informacji Pani Dyrektor szkoły wynika, iż szkoła w chwili obecnej posiada optymalną kadre do kształcenia przedmiotów zawodowych w zawodzie technik rolnik. Posiadany profil zespołu dydaktycznego w zupełności wystarcza do efektywnej realizacji procesu dydaktycznego.

Prowadzona polityka kadrowa sprzyja międzynarodowej mobilności kadry dydaktycznej prowadzącej zajęcia w zawodzie technik rolnik. Szkoła współpracuje z agendami rządowymi w zakresie organizacji wyjazdów na praktyki zawodowe oraz staże zagraniczne. W wyjazdach tych biorą również uczniowie zawodu technik rolnik, pomimo pracy uczniów we własnych gospodarstwach w czasie wolnym od nauki (wakacje), to część uczniów przejawia zainteresowani wyjazdami zagranicznymi np. z programu Erasmus+. W ostatnich latach odbyły się wyjazdy 30 uczniów z technikum rolniczego wraz z opiekunami, z projektu „Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego” finansowanego z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój” do gospodarstw rolnych w Grecji. Uczniowie i nauczyciele mieli możliwość poznania nowych doświadczeń w stosunkowo niedużych gospodarstwach rolnych w tych krajach zajmujących się produkcją kiwi, produkcją oliwek, produkcją bawełny, produkcją kukurydzy.

Innym przykładem mobilności uczniów ZSA w Zambrowie były wyjazdy uczniów do Portugalii w ramach projektu pn. „Mobilność edukacyjna szansą na rozwój kompetencji językowych i zrównoważonych postaw wśród uczniów”, współfinansowanego przez Unię Europejską. Projekt nr 2021-2-PL01-KA122-SCH-000041981, Akcja kluczowa 1: Edukacja szkolna.

Kadra pedagogiczna w szkole systematycznie podnosi swoje kwalifikacje, ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia dydaktyki oraz umiejętności pracy z uczniami. Z informacji zarówno Dyrektora szkoły jak i nauczycieli zawodu wynika, że w szkole funkcjonuje system rozpoznawania i

monitorowania indywidualnych potrzeb szkoleniowych nauczycieli w zakresie kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego. Nauczyciele w razie potrzeby, konieczności lub chęci odbycia wybranego szkolenia lub kursu zgłaszają do Dyrekcji taką potrzebę. Koszty zgłaszanych przez nauczycieli szkoleń lub kursów są finansowane przez szkołę. Inną formą wsparcia zawodowego nauczycieli są programy stażowe dla nauczycieli, realizowane dotychczas w ramach projektów zewnętrznych np. programu Erasmus+.

Szkoła poświęca również dużo uwagi na rozwój indywidualnych zdolności uczniów i ich przygotowanie nie tylko do pracy zawodowej, ale także do pełnoprawnego funkcjonowania w społeczeństwie. W szkole funkcjonuje jeden doradca zawodowy współpracujący z doradcami zawodowymi z zewnątrz. W dworactwie zawodowym uczestniczy również pedagog szkolny. Dworactwo zawodowe zajął się również z pomocą psychiczno-pedagogiczną dla uczniów, dla których prowadzone są także zajęcia związane ze zdrowiem psychicznym.

W szkole jest nauczyciel wspomagający uczniów z dysfunkcjami (uczniów z orzeczeniami i z opiniami o dysfunkcjach).

W ramach realizacji Dodatkowych Umiejętności Zawodowych w ZSA organizowane są kursy prawa jazdy dla uczniów wszystkich zawodów (w tym również dla zawodu technik rolnik) oraz kurs „agrotronika w rolnictwie” dla uczniów zawodu technik rolnik.

W ostatnim czasie szkoła sfinansowała udział nauczycieli w kursach i szkoleniach: np. z programu Erasmus+, w ramach realizacji projektu „AGRO-elearning”, w ramach którego odbyły się wyjazdy nauczycieli do Grecji na szkolenie z zakresu stosowania technik rolnictwa precyzyjnego z wykorzystaniem geoinformatyki, którzy to nauczyciele w późniejszym czasie zorganizowali szkolenia dla uczniów na bazie tego wyjazdu.

Kadra kierownicza szkoły podnosi systematycznie swoje kompetencje w zakresie wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia poprzez uczestnictwo w różnych szkoleniach i webinarach. Dyrekcja szkoły uczestniczy w Forum Dyrektorów oraz w Ogólnopolskim Stowarzyszeniu Kadry Kierowniczej Oświaty.

3. Identyfikacja potrzeb i rekomendacje

Rekomenduje się ubieganie się o kolejne projekty zewnętrzne np. programu Erasmus +, projekty służące mobilności nauczycieli i uczniów szkoły, i zachęcanie kolejnych uczniów, a w szczególności w zawodzie technik rolnik, które pozwolą im na zdobycie kolejnych nowych doświadczeń zawodowych, obserwację dobrych praktyk w rolnictwie w innych krajach i ich adoptowanie w swoich gospodarstwach.

Rekomendowane jest również szersze wykorzystywanie przez nauczycieli przedmiotów zawodowych platform do nauczania zdalnego m.in. Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej, rozwiązań wypracowanych w ramach PO WER np. w ramach projektu „INNOWACYJNA EDUKACJA – NOWE MOŻLIWOŚCI ROZWOJOWE”, które przedstawiają różne Innowacyjne Modele Kształcenia Praktycznego, a implementacja któregoś z nich w warunkach szkoły mogłaby wpłynąć na podniesienie jakości kształcenia.

IV. Szkoła dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu i osiągnięcie przez uczniów zakładanych efektów uczenia się w kontekście nowych trendów rozwojowych, potrzeb rynku pracy i pracodawców

- 4.1. Baza dydaktyczna jest zgodna z warunkami realizacji uczenia się w zawodzie określonymi w podstawie programowej, zapewniającą osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się na danym kierunku kształcenia.
- 4.2. Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym pracowni/warsztatów są dostosowane do liczby uczniów.
- 4.3. Szkoła posiada oraz systematycznie wzbogaca i modernizuje bazę dydaktyczną, uwzględniając potrzeby wynikające z prowadzonej działalności dydaktycznej, zgodnie z potrzebami pracodawców, z uwzględnieniem perspektywnego efektywnego wykorzystania sprzętu i rozwijanej infrastruktury.
- 4.4. Szkoła rozwija posiadaną bazę dydaktyczną w ramach analizowanego kierunku, uwzględniając możliwości dostępu do wyposażenia będącego w dyspozycji pracodawców, z którymi szkoła współpracuje, z uwzględnieniem najnowszych trendów technologicznych.
- 4.5. Szkoła wykorzystuje platformę elektroniczną (np. e-learningową), korzysta z zasobów e-edukacji, w procesie wsparcia efektów uczenia się na analizowanym kierunku kształcenia.

Sugerowana liczba znaków 5 400 (ze spacjami)

1. Poziom dostosowania: WYRÓŻNIAJACY

2. Opis potencjału szkoły

Kształcenie z przedmiotów zawodowych w zawodzie technik rolnik realizowane jest zarówno w szkole (w pracowniach przedmiotów zawodowych) jaki i w gospodarstwach rolnych rodziców poszczególnych uczniów, którzy dysponują nowoczesnym wyposażeniem (specjalistyczne, duże i drogie maszyny rolnicze, np. kombajny zbożowe) jak również użyczają swojej ziemi do realizacji poszczególnych zajęć praktycznych, z racji, że szkoła nie posiada własnej ziemi i własnych upraw. Część zajęć praktycznych z przedmiotów zawodowych z wykorzystaniem dużych maszyn (ciągnik, pługi obracalne, siewnik zbożowy talerzowy, sadzarka do ziemniaków, agregat uprawowy, opryskiwacz, przetrząsarko-zgrabiarka), którymi dysponuje szkoła, odbywa się w gospodarstwie jednego z nauczycieli zawodu, w którym są one magazynowane (przechowywane), i które to gospodarstwo jest udostępniane do realizacji części zajęć praktycznych.

ZSA w Zambrowie w pełni spełnia wymogi szkoły organizującej egzaminy zawodowe, a więc posiada wyposażenie takiego ośrodka. W warunkach szkolnych, do dyspozycji uczniów są dwie nowoczesne klasopracownie dydaktyczne. Obydwie pracownie wyposażone są w specjalistyczne stanowiska dydaktyczne np. dydaktyczny model anatomiczny krowy, gabloty roślin uprawnych, profile glebowe, gabloty nasion, gabloty chorób roślin, gabloty szkodników upraw, atlasy ras zwierząt gospodarskich). W pracowniach dostępne są i często wykorzystywane w dydaktyce interaktywne tablice multimedialne, sprzęt do pomiaru powierzchni pól, drobny sprzęt pomiarowy, katalogi, próbki nawozów, próbki pasz itd., pozwalające na prowadzenie zajęć z przedmiotów: „Pracownia produkcji rolniczej”, „Technika w rolnictwie”, „Produkcja roślinna”, „Produkcja zwierzęca”. Do prowadzenia zajęć z w/w przedmiotów wykorzystywane są również filmy pokazowe i prezentacje multimedialne. W pracowniach dostępne są prenumerowane przez szkołę czasopisma branżowych: np. „Przegląd rolniczy” i inne. Z większości jednak czasopism uczniowie korzystają przez dostęp internetowy. W pracowniach są również dostępne materiały informacyjne z ODR Szepietowo. Obydwie pracownie

szkolne do nauczania przedmiotów zawodowych są w pełni dostosowane do potrzeb uczniów i liczności grup, które są stosunkowo małe, liczące od 9 do 14 osób w grupie.

Wyposażenie obydwu pracowni, posiadane duże maszyny rolnicze, którymi dysponuje jaką swoją bazą szkoła, które to są magazynowane w gospodarstwie jednego z nauczycieli zawodu oraz możliwość realizacji części zajęć na specjalistycznych maszynach rolników, z którymi współpracuje szkoła zapewnia uczniom zawodu **technik rolnik** zdobycie praktycznych umiejętności i kompetencji zgodnych z wymaganiami rynku pracy i daje solidne podstawy do samodzielnego i świadomego funkcjonowania w przyszłości w ich własnych gospodarstwach.

Szkoła stara się wzbogacać swoją bazę dydaktyczną, ale tylko dzięki środkom pozyskiwanym od organu prowadzącego oraz w ramach realizacji różnych projektów edukacyjnych. Ostatnie zakupy i doposażenie bazy dydaktycznej w pracowniach dokonano ok. 4 lata temu w ramach realizacji projektu **pt. „Zawodowy paszport do kariery” w ramach programu realizowanego w ramach Priorytetu IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, działanie 9.2 Podniesienie jakości i atrakcyjności szkolnictwa zawodowego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.**

Dodatkowo, szkoła organizuje wyjazdy edukacyjne uczniów do firm, takich jak Samasz Zabłudów, MetalFach Sokółka, InterTech Zambrów, wyjazdy na targi rolnicze: Agrotech w Kielcach, Polagra w Poznaniu, wyjazdy edukacyjne do ODR Szepietowo i poprzez ODR wyjazdy na pokazy np. w ostatnim roku pokazy organizowane przez firmę Samasz. Wizyty te, a także realizowane w nich zajęcia, obserwacje, jazdy próbne, pozwalają uczniom obserwować nowoczesne maszyny i technologie i w konsekwencji zdobywać wiedzę praktyczną.

W szkole dostępne i wykorzystywane są platformy elektroniczne i zasoby e-edukacji, aby wspierać proces uczenia się na kierunku kształcenia technik rolnik. Szkoła wykorzystuje ogólnie dostępne bazy z profesjonalnych portali, takich jak baza zadań z EPKZ na stronie **zawodowyegzamin.pl** oraz **arkusze.pl**, które umożliwiają kompleksowe przygotowanie do egzaminów zawodowych.

Nauczyciel zawodu **technik rolnik** Stanisław Kowalewski brał udział w spotkaniu w ramach programu edukacyjnego PIP „Kultura bezpieczeństwa”, z inspektorem pracy, którego celem jest między innymi: Podniesienie poziomu wiedzy młodzieży na temat prawnej ochrony pracy oraz bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Zdobytą wiedzę przekazują uczniom nie tylko w sposób tradycyjny, ale także sporządzają systematycznie materiały dydaktyczne dla uczniów, które następnie udostępniają zainteresowanym uczniom.

3. Identyfikacja potrzeb i rekomendacje

Zaleca się organizowanie wyjazdów studyjnych do dużych specjalistycznych gospodarstw rolnych specjalizujących się, w innej niż produkcja w najbliższych okolicach Zambrowa, zarówno roślinnej jak i zwierzęcej, co pozwoli na zapoznanie się również z innymi specjalistycznymi maszynami, urządzeniami oraz realizowanymi w tych gospodarstwach technologiami.

Rekomenduje się monitorowanie możliwości pozyskania nowych środków finansowych bądź innych możliwości np. współpracy z samorządem lokalnym, które pozwoliłyby na wynajem hali w bezpośredniej bliskości szkoły (w obrębie miasta Zambrów) do przetrzymywania dużych maszyn rolniczych (będących na wyposażeniu szkoły), i który pozwoliłby na realizację zajęć praktycznych z przedmiotów zawodowych oraz na organizację egzaminów zawodowych na miejscu w Zambrowie.

Należałoby również rozważyć w przyszłych zakupach aparatury na potrzeby pracowni możliwości rozszerzenia pracowni o małe minilinie np. do wytwarzania granulatu (pelletu) paszowego (opałowego lub nawozowego) na bazie odpadów i ubocznych surowców rolno-spożywczych, które mogą być ciekawą propozycją dla uczniów w zawodzie technik rolnik, którzy mogą być w przyszłości

zainteresowani wprowadzeniem do swoich gospodarstw rolnych takich technologii na własne potrzeby.

Zaleca się również do bardziej intensywnego procesu uczenia się z wykorzystaniem różnego rodzaju platform e-learningowych, które oferują uczniom wiele interaktywnych zasobów dydaktycznych, np. katalogi, poradniki, interaktywne quizy, interaktywne gry terenowe, testy do egzaminów zawodowych itp.

V. Szkoła zapewnia uczniom wsparcie w procesie uczenia się i wchodzenia na rynek pracy

- 5.1. Szkoła zapewnia pomoc dydaktyczną i materialną, sprzyja rozwojowi zawodowemu i społecznemu uczniów poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów uczenia się oraz zdobywaniu umiejętności praktycznych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi.
- 5.2. Szkoła oferuje uczniom kursy i szkolenia, pozwalające na uzyskanie Dodatkowych Umiejętności Zawodowych (DUZ), istotnych z punktu widzenia wykonywania pracy na określonych stanowiskach w kształconym zawodzie.¹⁴
- 5.3. Szkoła zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-edukacji.
- 5.4. Szkoła dąży do umiędzynarodowienia procesu kształcenia, poprzez mobilność uczniów.
- 5.5. Szkoła wspiera uczniów w kontaktach z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku, w tym uczelniami.
- 5.6. Szkoła zapewnia uczniom ze szczególnymi potrzebami wsparcie dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie uczenia się.
- 5.7. Szkoła zapewnia uczniom dostęp do kompleksowych usług doradczo-zawodowych. Wspiera ucznia w dokonaniu oceny trafności wyboru zawodu, w podejmowaniu decyzji w zakresie zmiany kierunku uczenia się, kontynuacji nauki na poziomie szkolnictwa wyższego lub w ramach systemu szkolnictwa zawodowego, przygotowuje ucznia do wejścia na rynek pracy.
- 5.8. Szkoła realizuje doradztwo zawodowe oraz wspiera uczniów z uwzględnieniem tematyki związanej ze współczesnymi wyzwaniami edukacyjnymi np. edukacja medialna, higiena cyfrowa, cyberprzemoc, kompetencje miękkie np. praca w zespole, myślenie: abstrakcyjne, krytyczne, komputacyjne, umiejętność dzielenia się wiedzą.
- 5.9. Szkoła podejmuje działania na rzecz wsparcia zdrowia psychicznego uczniów.

Sugerowana liczba znaków 5 400 (ze spacjami)

1. Poziom dostosowania: POZYTYWNY

2. Opis potencjału szkoły

Technik rolnik jest najczęściej reprezentowanym w szkole zawodem, bowiem kształci się w nim 54 uczniów. Celem realizacji kształcenia na wszystkich proponowanych w szkole kierunkach, placówka zapewnienia uczniom możliwość podjęcia nauki w poszczególnych zawodach, nawet w przypadku

¹⁴ Art. 122a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) daje możliwość uzyskania przez uczniów dodatkowych umiejętności w zawodach zwiększających ich szanse na zatrudnienie.

małej liczby chętnych, bowiem szkoła prowadzi zajęcia łączone, polegające na łączeniu 2-3 klas na czas realizacji zajęć ogólnokształcących, zaś dzieleniu uczniów na grupy podczas realizacji zajęć z przedmiotów zawodowych – zgodnie z wybranym przez nich zawodem. Kadra (składająca się m.in. z praktyków) jest odpowiednio wykwalifikowana i dostosowana do potrzeb edukacyjnych poszczególnych zawodów. Nauczyciele są dostępni także w godzinach pozalekcyjnych (zgodnie z harmonogramem dostępności nauczycieli na rok szkolny 2024/2025). Nauczyciele wspierają uczniów na każdym etapie, m.in. poprzez prowadzenie zajęć rewalidacyjnych, dodatkowo celem przygotowania do egzaminów dyrekcja przekazuje dodatkowe godziny lekcyjne (dyrektorskie). Pedagodzy wprowadzają także innowacje pedagogiczne, np. Kreatywne powtórki z Lapbookiem (w ramach zajęć z matematyki). Organizowane są także praktyczne zajęcia na zewnątrz placówki (np. z pracownikami Wojska Polskiego).

Nadmienić ponadto należy, iż ZSA w Zambrowie stanowi ośrodek egzaminacyjny we wszystkich zawodach, w których kształci, co oznacza, że posiada pracownie dostosowane do wytycznych/wymagań egzaminacyjnych. Problemem jest jednak brak chęci/możliwości doposażania pracowni przez lokalnych przedsiębiorców, tym samym zakup nowych sprzętów jest możliwy tylko i wyłącznie z pieniędzy projektowych.

Szkoła umożliwia swoim uczniom udział w kursach i szkoleniach, dla przykładu technicy rolnicy w ramach DUZ mają możliwość uczestnictwa i ukończenia kursu „Agrotronika w rolnictwie” (nadmienić jednocześnie należy, że kurs kończy się zaliczeniem) oraz realizacji kursu prawa jazdy kat. B.)

Szkoła ma wprowadzić możliwość (bowiem dysponuje zapleczem organizacyjnym, technicznym i metodycznym) w zakresie uczestniczenia w e-edukacji, jednak odchodzi od tej formy kształcenia. E-learning jest wykorzystywany wyłącznie w przypadku indywidualnego programu nauczania. Ponadto nauczyciele wykorzystują portal Librus oraz media społecznościowe, np. Messenger do przekazywania uczniom materiałów, wiadomości.

Szkoła dąży do umiędzynarodowienia procesu kształcenia poprzez mobilność uczniów, bowiem co roku realizowany jest co najmniej jeden wyjazd w ramach programu Erasmus+ (w ramach jednego wyjazdu jadą przedstawiciele min. 3 zawodów). Program cieszy się dużą popularnością wśród uczniów.

ZSA w Zambrowie odnotowuje niestety niewystarczającą liczbę lokalnych firm, które byłyby chętne do współpracy. Obecnie niewiele przedsiębiorstw zgłasza swój akces do współpracy, przy czym odbywa się ona głównie w formie technicznej, tj. podpisywania umów na czas trwania praktyk, czy też staży zawodowych. Przy czym uczniowie odbywają praktyki zawodowe przede wszystkim w oparciu o indywidualne gospodarstwa rolne. Do tej pory szkoła nie ma podpisanych umów z przedsiębiorstwami/uczelniami wyższymi o objęcie patronatem poszczególnych klas.

W ramach kontaktu z otoczeniem społeczno-gospodarczym przedsiębiorstwa organizują „dni otwarte”, warsztaty, wizyty studyjne, przyjeżdżają do szkoły, urządzają pokazy, przedstawiają nowości, którymi dysponują, przy czym efektem finalnym współpracy nie jest przekazanie maszyn/sprzętów do użytku placówki. Takie wydarzenia dają jednak możliwość nawiązania bliższego kontaktu z potencjalnymi pracodawcami, dla przykładu we wrześniu 2024 w ZSA odbyła się Giełda Pracy zorganizowana przez Młodzieżowe Centrum Kariery z właścicielką sklepu zoologicznego Saba w Zambrowie, która opowiedziała o początkach swojej działalności oraz specyfice pracy w branży handlowej, ponadto zachęciła uczniów do składania CV i rozpoczęcia z nią współpracy.

Placówka oświatowa bierze także czynny udział w zewnętrznych inicjatywach czy projektach, dla przykładu: "Podlaskie Forum Kompetentnej Młodzieży - rozwój samorządów szkół zawodowych: BEZPIECZNA PRZYSZŁOŚĆ" (organizatorzy: BFKK, UwB), projekt „Nakręć się na zawód” w ramach „Podlaskiej sieci doradztwa zawodowego”.

Uczniowie kształcący się w zawodzie technik rolnik wykazują się aktywnością i biorą udział w konkursach, np. „Bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym” zorganizowanym przez Państwową Inspekcję Pracy oraz Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, czy też konkurs wiedzy z zakresu uprawy roślin bobowatych (Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego).

Istotnym jest, że placówka zapewnia uczniom ze szczególnymi potrzebami wsparcie dydaktyczne i materialne, m.in. w postaci organizacji nauczania indywidualnego. Ponadto ZSA w Zambrowie już podczas procesu rekrutacji rozpoznaje potrzeby uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi i niepełnosprawnościami i nie odsyła do innych szkół, a przyjmuje w poczet swoich uczniów i przygotowuje indywidualne ścieżki edukacyjne. Nauczyciele podkreślają dobre przygotowanie placówki do wsparcia uczniów (nauczyciele szkolą się wewnętrznie w zakresie pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami). Obecnie (stan na grudzień 2024) w szkole kształcą się 17 uczniów w orzeczeniach oraz ponad 20 uczniów z opiniami z poradni psychologiczno-pedagogicznych (w zakresie fobii, bądź niedostosowania społecznego). Wsparcie dydaktyczne jest organizowane także w formie zapewnienia odpowiednich form kształcenia uczniom cierpiącym na choroby przewlekłe.

Szkoła zapewnia uczniom dostęp do kompleksowych usług doradczo-zawodowych, bowiem w placówce jest zatrudniony doradca zawodowy. W 1 roku kształcenia uczniowie realizują obowiązkowe zajęcia z doradztwa zawodowego (w przypadku wszystkich zawodów). Ponadto, w ramach współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy do szkoły przychodzą doradcy zatrudnieni w PUP, jak również uczniowie chodzą do PUP, celem uzyskania kompleksowego wsparcia w zakresie wyboru ścieżki zawodowej. Uczniowie wypełniają także testy kompetencji oraz uczestniczą w dodatkowych konsultacjach z zakresu doradztwa zawodowego (zgodnie z indywidualnymi potrzebami). W procesie wsparcia z zakresu wyboru ścieżki zawodowej aktywnie uczestniczy także pedagog szkolny. Ponadto nauczyciele starają się „wplatać” tematy z obszaru doradztwa zawodowego (w miarę możliwości) w treść prowadzonych przez siebie lekcji (nie tylko w ramach godzin wychowawczych).

Istotnym jest, że uczniowie mają możliwość zmiany wybranego przez siebie kierunku, na początku procesu kształcenia w ZSA (głównie w 1 semestrze 1 klasy). W wyjątkowych przypadkach (kiedy uczeń nie jest w stanie przyswoić objętego programem materiału) istnieje jeszcze możliwość zmiany kierunku po 1 roku (zwykle z technikum na szkołę zawodową). Nauczyciele aktywnie uczestniczą w tym procesie, by jego przebieg był jak najprostszy; obserwują uczniów i w razie potrzeby doradzają. Szkoła wspiera uczniów uwzględniając prace w zakresie obszarów tematycznych związanych ze współczesnymi wyzwaniem edukacyjnymi. Dla przykładu uczniowie brali udział w wykładzie (prowadzonym przez funkcjonariuszy policji z Komendy Powiatowej Policji w Zambrowie) dotyczącym handlu ludźmi i sposobów ochrony przed tym procederem. Z kolei w ramach Międzynarodowego Dnia Tolerancji uczniowie wzięli udział w wykładzie mającym na celu przybliżenie zjawiska tolerancji oraz jej braku we współczesnym świecie, prowadzonym przez zewnętrznego praktyka. W ramach obchodów Światowego Dnia Bez Przemocy, uczniowie klas pierwszych rozmawiali o różnych aspektach przemocy, zapoznali się z praktycznymi sposobami, jakie można stosować w celu tworzenia społeczeństwa opartego na szacunku i pokojowej współpracy.

Szkoła z inicjatywy Samorządu Szkolnego organizuje liczne kiermasze, włącza się także w działania wolontariatu, co sprzyja kształtowaniu kompetencji miękkich oraz pogłębia umiejętności pracy w zespole. Samorząd organizuje także spotkania z osobami znanymi (pisarze, podróżnicy) oraz inne eventy które mają za zadanie zintegrowanie uczniów, jak również kształtowanie ich kompetencji komunikacyjnych.

W zakresie wsparcia w związku z współczesnymi wyzwaniami edukacyjnymi dużą rolę odgrywają wychowawcy klas, którzy nie tylko poruszają tematy w zakresie edukacji i higieny medialnej, jak również sposobów uczenia się oraz dzielenia się wiedzą. Tematy hejtu i cyberprzemocy są poruszane podczas spotkań z funkcjonariuszami policji, jak również podczas zajęć z informatyki; ponadto psycholog (w ramach godzin wychowawczych) także omawia tematy cyberprzemocy czy hejtu w sieci. Szkoła dba o zdrowie psychiczne swoich uczniów zapewniając im stały kontakt z psychologiem, który formalnie jest dostępny w placówce w wymiarze 15 godz., jednak w praktyce, z uwagi na dodatkowe obowiązki, jest dostępny w dużo większym wymiarze. Dodatkowo Szkoła zatrudnia również pedagoga oraz pedagoga specjalnego. Ponadto w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego (październik 2024) uczniowie brali udział w warsztatach dotyczących stereotypów związanych z

chorobami psychicznymi, poznali przy tym sposoby przeciwdziałania stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi.

Również wychowawcy monitorują kondycję psychiczną uczniów, szkoła systematycznie reaguje na potrzeby uczniów, zaś uczniowie potwierdzają, iż wiedzą, gdzie się zgłosić, gdyby znaleźli się w sytuacji kryzysu psychicznego, potwierdzają także dostępność psychologa.

Ponadto szkoła zapewnia uczniom także strefy relaksu, których powierzchnia zostanie powiększona (w ramach swoich środków).

3. Identyfikacja potrzeb i rekomendacje

1. Zaleca się przywiązanie większej wagi do nawiązania współpracy z uczelniami wyższymi.
2. Zaleca się stałe monitorowanie organizowanych w szkolnictwie konkursów przeznaczonych dla uczniów szkół ponadpodstawowych oraz zachęcanie swoich uczniów do aktywnego uczestnictwa w takich przedsięwzięciach. Wydarzenia konkursowe będą łatwiejsze do monitorowania po nawiązaniu współpracy z uczelniami wyższymi, które w dużej mierze same organizują, bądź biorą udział w organizacji różnorodnych konkursów.
3. Dobrze byłoby rozważyć możliwość zaangażowania lokalnych pracodawców w wybrane działania z zakresu organizacji/przygotowania programu kształcenia, dla przykładu: udział przedstawicieli lokalnych pracodawców w modyfikacjach programów kształcenia, zasad realizacji oraz szczegółowych programów praktyk zawodowych itp.
4. Zaleca się rozważenie wprowadzenia klas patronackich i doprowadzenie do sytuacji, w której na każdym kierunku kształcenia byłaby choć jedna klasa patronacka (pod patronatem lokalnego przedsiębiorstwa). Takie działanie nie tylko zwiększy prestiż kierunku, zbuduje morale uczniów, ale także wpłynie na pogłębienie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.
5. Dobrze byłoby rozważyć zmianę sposobu zakończenia kursów w ramach DUZ. Obecnie kursy kończą się na zasadzie zaliczenia, a wartością dodaną kursów byłby fakt ich zakończenia dodatkowym certyfikatem.
6. Zaleca się rozważenie wprowadzenia możliwości uczestniczenia nauczycieli w cyklicznych kursach w zakresie nowych trendów pracy z uczniami, pojawiających się problemów w szkolnictwie, czy też współczesnych wyzwań edukacyjnych.

*Dodatkowe uwagi, w tym dobre praktyki, stanowiące podstawę do przyznania szkole **Certyfikatu Doskonałości Kształcenia** w analizowanym zawodzie*

Sugerowana liczba znaków 3 600 (ze spacjami)